

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU26

Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att det ska införas administrativa sanktioner i socialförsäkringen. Förslagen innebär bl.a. att det införs en sanktionsavgift för fysiska och juridiska personer enligt socialförsäkringsbalken och för vårdgivare enligt lagen om statligt tandvårdsstöd. En sådan avgift ska tas ut från den som har orsakat att ersättning har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Eftersom sanktionsavgiften ibland ersätter en straffrättslig påföljd för bidragsbrott föreslås att skyldigheten att anmäla misstänkta brott enligt bidragsbrottslagen begränsas. Vidare föreslås en möjlighet att besluta om en spärr från rätt till en förmån enligt socialförsäkringsbalken under en viss tid, en s.k. bidragsspärr. En sådan spärr ska kunna beslutas för en enskild som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat en oriktig uppgift eller inte har fullgjort en uppgifts- eller anmälnings-skyldighet.

Lagändringarna och den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 med vissa övergångsbestämmelser.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns en reservation (V, MP) och ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:210 Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen.

Två yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens lagförslag	5
Utskottets ställningstagande	7
Reservation	10
Regeringens lagförslag (V, MP)	10
Särskilt yttrande	11
Regeringens lagförslag (S)	11
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Propositionen	12
Följdmotionerna	12
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
2. lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd,
3. lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612),
4. lag om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:210 punkterna 1–4 och avslår motionerna

2025/26:4031 av Tony Haddou m.fl. (V) och

2025/26:4052 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP).

Reservation (V, MP)

Stockholm den 19 maj 2026

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Viktor Wärnick

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viktor Wärnick (M), Tony Haddou (V), Ludvig Aspling (SD), Ida Karkiainen (S), Sanne Lennström (S), Clara Aranda (SD), Jessica Rodén (S), Caroline Högström (M), Åsa Eriksson (S), Daniel Persson (SD), Ola Möller (S), Magnus Resare (M), Ingemar Kihlström (KD), Nima Gholam Ali Pour (SD), Patrik Karlson (L), Niels Paarup-Petersen (C) och Annika Hirvonen (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2025/26:210 Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen och två yrkanden i följdmotioner.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till bl.a. ändringar i socialförsäkringsbalken. Förslagen innebär bl.a. att det införs en sanktionsavgift för fysiska och juridiska personer enligt socialförsäkringsbalken och för vårdgivare enligt lagen om statligt tandvårdsstöd. Det föreslås även en spärr från rätt till en förmån enligt socialförsäkringsbalken under en viss tid. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om att avslå propositionen.

Jämför reservationen (V, MP) och det särskilda yttrandet (S).

Propositionen

Sanktionsavgift

Regeringen föreslår att Försäkringskassan respektive Pensionsmyndigheten ska besluta om en sanktionsavgift för den som har orsakat att ersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB) har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att lämna en oriktig uppgift eller underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Det krävs också att ersättningen helt eller delvis ska betalas tillbaka till följd av ett beslut om återbetalning. En sanktionsavgift förutsätter inte uppsåt eller oaktsamhet, utan bygger på ett strikt ansvar. Avgiften ska vara 25 procent av det belopp som den enskilde ska betala tillbaka enligt beslutet om återbetalning, men minst 4 procent av prisbasbeloppet för aktuellt år. Något maxbelopp för avgiften föreslås inte. En sanktionsavgift ska dock sättas ned om det framstår som oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp.

Regeringen bedömer att den föreslagna sanktionsavgiften är att anse som ett straff enligt Europakonventionen och föreslår därför en uttrycklig reglering i syfte att förhindra att samma agerande och underlåtenhet för samma person hanteras i dubbla förfaranden. Det föreslås bl.a. bestämmelser om under vilka förutsättningar en sanktionsavgift inte får beslutas med hänsyn till ett annat förfarande.

Sanktionsavgifter föreslås också kunna beslutas för vårdgivare enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd. Enligt förslaget ska detta i huvudsak regleras på motsvarande sätt som för sanktionsavgifter enligt SFB.

Ändringar i bidragsbrottslagen och en ny lag om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott

Avsikten med förslaget om sanktionsavgifter är bl.a. att det ska ske en sanktionsväxling för vissa bidragsbrott. Regeringen föreslår därför begränsningar av skyldigheten att anmäla brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612). Enligt förslaget ska Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten anmäla brott endast om det kan misstänkas att grovt bidragsbrott har begåtts eller om det finns särskilda skäl. I syfte att undvika dubbla förfaranden föreslås även en bestämmelse i bidragsbrottslagen som reglerar att en beslutad sanktionsavgift i vissa fall utgör hinder för åklagare att väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller besluta om åtalsunderlåtelse.

Regeringen föreslår vidare att det ska införas en särskild lag som innehåller bestämmelser om att åklagare i vissa fall ska vara skyldiga att framställa ett yrkande om sanktionsavgift. Ett sådant yrkande ska få prövas av rätten endast om åtal för brott enligt bidragsbrottslagen ogillas eller läggs ned. Syftet är att den föreslagna sanktionsväxlingen inte ska leda till att vissa överträdelser blir utan sanktion.

Spärr från rätt till en förmån

Försäkringskassan respektive Pensionsmyndigheten ska vidare enligt regeringens förslag få besluta att en enskild under en viss tid inte kan få rätt till en förmån enligt SFB, en s.k. bidragsspärr. Det gäller under förutsättning att den enskilde, i fråga om ett förhållande som har betydelse för rätten till eller storleken på förmånen, medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat en oriktig uppgift eller underlåtit att lämna vissa uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden. Ett beslut om bidragsspärr ska dock inte få fattas för inkomstgrundad ålderspension eller efterlevandeskydd i form av premiepension. Det föreslås inte heller någon bidragsspärr inom det statliga tandvårdsstödet.

Bidragsspärren föreslås avse den förmån som det agerande som ligger till grund för spärren har avsett. Den begränsas alltså till den berörda förmånen och avser inte flera eller alla förmåner inom socialförsäkringen.

En bidragsspärr ska avse en tid om minst tre månader och högst tre år. Tiden ska bestämmas med hänsyn till allvaret i regelöverträdelsen och konsekvenserna av beslutet för den enskilde. Det ska även få beaktas om den enskilde tidigare har gjort sig skyldig till en överträdelse. Ett beslut om bidragsspärr ska dock inte få fattas om det kan anses vara oskäligt. Dessutom ska den handläggande myndigheten få bestämma att ett beslut om bidragsspärr i vissa situationer inte längre ska gälla.

Regeringen bedömer att den föreslagna bidragsspärren faller utanför det straffrättsliga området enligt Europakonventionen och att den föreslagna ordningen därför är förenlig med förbudet mot dubbla förfaranden.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna och den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. De föreslagna bestämmelserna i SFB och lagen om statligt tandvårdsstöd ska inte tillämpas i fråga om uppgifter som har lämnats eller uppgifts- eller anmälningskyldighet som har uppkommit före ikraftträdandet.

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4031 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkar motionärerna att riksdagen ska avslå propositionen. Förslag om att avslå propositionen finns även i kommittémotion 2025/26:4052 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det finns ett riksdagsbundet mål om att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa ska minska (prop. 2024/25:1 utg.omr. 2, bet. 2024/25:FiU2, rskr. 2024/25:120). Utskottet noterar att ett flertal åtgärder har vidtagits de senaste åren för att förhindra, utreda och kontrollera felaktiga utbetalningar. Bland annat har en ny generell bestämmelse som bryter sekretess mellan myndigheter införts, och Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har fått utökade möjligheter att hämta in uppgifter om den försäkrade och andra fysiska och juridiska personer. Regeringen har dessutom i Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens respektive regleringsbrev för 2026 beslutat om uppdrag i syfte att färre enskilda ska bli återbetalningsskyldiga. I uppdraget ingår att myndigheterna ska vidta åtgärder i syfte att motverka att enskilda blir återbetalningsskyldiga och öka förmågan att omhänderta anmälningar av ändrade förhållanden. Besluten om återkrav ska dessutom hålla hög rättslig kvalitet. Båda myndigheterna har i svar på ett motsvarande regeringsuppdrag för 2025 uppgett att flera åtgärder har vidtagits och planeras framöver. Utskottet noterar också att regeringen har tillsatt en utredning som ska se över regelverket om återkrav i SFB. Syftet är bl.a. att åstadkomma ett regelverk för återkrav som är enkelt att förstå och tillämpa (dir. 2025:24).

Regeringen bedömer trots detta att de vidtagna åtgärderna inte har gett tillräcklig effekt och att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Utskottet instämmer i regeringens bedömning. För att upprätthålla allmänhetens tillit till välfärdssystemen anser utskottet att det är avgörande att bidragsbrott och felaktiga utbetalningar möter effektiva och ändamålsenliga sanktioner. Även om förebyggande åtgärder kan leda till att felaktiga utbetalningar minskar är det inte möjligt att komma åt alla typer av fel på det sättet. Bland annat har sådana åtgärder förmodligen liten effekt vad gäller medvetna fel, vilka beräknas ligga bakom en stor andel av de felaktiga utbetalningarna.

Utskottet bedömer att införande av sanktionsavgifter på det aktuella området möjliggör enklare och snabbare reaktioner på överträdelse än vad som är fallet i dag, då relativt få överträdelse leder till lagföring och tiden mellan en misstanke om brott och beslut om åtal i många fall är lång. Sanktionsavgifter är ett effektivt verktyg som kan skapa incitament för enskilda att undvika överträdelse. Sådana avgifter kan även utgöra en kännbar ekonomisk sanktion mot juridiska personer, som inte kan bli föremål för straffrättsliga åtgärder. Motionärerna har invändningar mot att sanktionsavgifter ska kunna påföras med strikt ansvar, alltså oberoende av uppsåt eller oaktsamhet. Utskottet konstaterar att detta är en vanlig konstruktion för sanktionsavgifter. Det strikta ansvaret inskräper vikten av att lämna korrekta uppgifter och bidrar samtidigt till en resurseffektiv handläggning genom att den kan samordnas med handläggningen av återbetalningar.

Vad gäller förslaget om en bidragsspärr bedömer utskottet, i likhet med regeringen, att risken för att påföras en sanktionsavgift inte är tillräcklig för att motverka felaktiga utbetalningar. En bidragsspärr för förmåner som regleras i SFB kan bidra till att upprätthålla förtroendet för socialförsäkringen och skydda den mot enskilda som utnyttjar den på ett otillåtet sätt.

I motionerna framförs synpunkter om att en bidragsspärr är av straffrättslig karaktär. Utskottet konstaterar dock att regeringen, efter att ha utrett den frågan, gjort bedömningen att så inte är fallet. Regeringen framhåller särskilt att syftet med bidragsspärren inte är att bestraffa eller avskräcka enskilda utan att skydda det allmänna mot felaktiga utbetalningar för att på så sätt kunna upprätthålla ett fungerande system. Utskottet anser vidare att det finns goda förutsättningar för en rättssäker handläggning av ärenden om bidragsspärr. Det är inte något nytt för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten att göra bedömningar av om enskilda har agerat med uppsåt eller grov vårdslöshet, utan sådana bedömningar görs redan i dag i ärenden om att dra in eller sätta ned ersättningar. Rättssäkerheten upprätthålls också genom att den handläggande myndigheten ska ta individuella hänsyn i handläggningen och att myndighetens beslut kan överklagas till domstol.

Motionärerna framhåller även att förslagen om sanktionsavgift och bidragsspärr riskerar att få negativa konsekvenser för enskilda, t.ex. för personer med funktionsnedsättning. Utskottet vill framhålla att det finns möjligheter till nedsättning av sanktionsavgifter där bl.a. ålder, hälsa och liknande förhållanden särskilt ska beaktas. Myndigheterna ska på eget initiativ beakta sådant som talar för nedsättning och ett lågt beviskrav ska gälla. Utskottet vill även framhålla att myndigheterna har ett ansvar för att informera om socialförsäkringen och vilka uppgifter som enskilda behöver lämna. Vissa riktade informationsinsatser kan behöva vidtas mot särskilt sårbara grupper. Vad gäller bidragsspärr får en sådan inte beslutas om det kan anses vara oskäligt. Vid bedömning av hur lång tid en bidragsspärr ska avse ska myndigheterna beakta konsekvenserna av beslutet för den enskilde. Omständigheter som har inträffat efter ett beslut om bidragsspärr kan leda till att beslutet inte längre ska gälla. En bidragsspärr är dessutom begränsad till en

enskild förmån. Utskottet anser mot denna bakgrund att förslagen är utformade så att enskilda skyddas mot att drabbas oskäligt hårt.

Sammantaget anser utskottet, av de skäl som anförs i propositionen, att riksdagen bör anta regeringens lagförslag. Utskottet tillstyrker därmed propositionen och avstyrker motionerna 2025/26:4031 (V) och 2025/26:4052 (MP).

Reservation

Regeringens lagförslag (V, MP)

av Tony Haddou (V) och Annika Hirvonen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:4031 av Tony Haddou m.fl. (V) och

2025/26:4052 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) samt

avslår proposition 2025/26:210 punkterna 1–4.

Ställningstagande

Det är viktigt med ordning och reda i välfärdssystemen, och felaktiga utbetalningar ska motverkas. Detta måste dock ske på ett sätt som värnar rättssäkerheten och inte riskerar att drabba människor som inte har gjort sig skyldiga till medvetet fusk. Regeringens förslag innehåller inte tillräckliga rättssäkerhetsgarantier och riskerar att skada socialförsäkringens legitimitet. En sanktionsavgift kan få betydande ekonomiska konsekvenser för enskilda, missgynna utsatta grupper och förstärka befintliga ojämlikheter. Införandet av sådana avgifter riskerar också att få diskriminerande effekter, bl.a. för personer med funktionsnedsättning. Det är inte heller rimligt att en sanktionsavgift ska kunna påföras med strikt ansvar. Den föreslagna bidragsspärren har karaktär av en straffrättslig sanktion och innebär risker för negativa konsekvenser för individers försörjning och hälsa. Regeringens förslag bör mot denna bakgrund avslås.

Särskilt yttrande

Regeringens lagförslag (S)

Ida Karkiainen (S), Sanne Lennström (S), Jessica Rodén (S), Åsa Eriksson (S) och Ola Möller (S) anför:

Vi anser att felaktiga utbetalningar ska motverkas och välfärden skyddas. Vi står därför bakom regeringens förslag och väljer att inte reservera oss mot utskottets ställningstagande.

Förslaget om bidragsspärr innebär dock att människor kan stängas av från ersättning i upp till tre år, vilket är en mycket ingripande åtgärd med stora konsekvenser för försörjningen. Vi vill särskilt lyfta risken att personer i utsatta situationer drabbas hårt, inte minst personer med funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa, som ofta har svårt att hantera komplexa regelverk.

Vi förutsätter att regeringen följer upp rättssäkerheten samt konsekvenserna för utsatta grupper, särskilt personer med funktionsnedsättning.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:210 Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott.

Följdmotionerna

2025/26:4031 av Tony Haddou m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2025/26:210.

2025/26:4052 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP):

Riksdagen avslår propositionen i sin helhet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 104 kap. 1 §, 105 kap. 1 §, 108 kap. 22 § och 110 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 108 a kap., fyra nya paragrafer, 110 kap. 59–62 §§, och närmast före 110 kap. 59 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

104 kap.

1 §

I avdelning H finns

- gemensamma bestämmelser om förmåner m.m. i 105–108 kap.,
- gemensamma bestämmelser om handläggning m.m. i 109–115 kap., och
- vissa organisatoriska bestämmelser i 116 och 117 kap.

105 kap.

1 §

I denna underavdelning finns

- bestämmelser om förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m. i 106 kap.,
- andra gemensamma bestämmelser om förmåner i 107 kap., *och*
- bestämmelser om återkrav och ränta i 108 kap.

- gemensamma bestämmelser om förmåner m.m. i 105–108 a kap.,
- gemensamma bestämmelser om handläggning m.m. i 109–115 kap., och
- *bestämmelser om sanktionsavgift i 108 a kap.*

108 kap.22 §¹

Försäkringskassan får, i den utsträckning det är skäligt, göra avdrag på ersättning enligt denna balk om den ersättningsberättigade enligt beslut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten är åter-

Försäkringskassan får, i den utsträckning det är skäligt, göra avdrag på ersättning enligt denna balk om den ersättningsberättigade enligt *ett* beslut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten är åter-

¹ Senaste lydelse 2013:747.

betalningsskyldig för en ersättning som lämnats på grund av denna balk eller någon annan författning. Avdrag får även göras för upplupen ränta och avgifter. *Avdrag får dock endast göras på ersättning som administreras av samma myndighet som fattat beslutet om återkrav.*

betalningsskyldig för en ersättning som *har* lämnats på grund av denna balk eller någon annan författning. Avdrag får även göras för upplupen ränta och avgifter.

Försäkringskassan får, i den utsträckning det är skäligt, även göra avdrag på ersättning enligt denna balk för en obetald sanktionsavgift enligt ett beslut som har fått laga kraft.

Avdrag enligt första och andra styckena får endast göras på ersättning som administreras av samma myndighet som har fattat beslutet om återkrav eller beslutet om sanktionsavgift.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas inte i fråga om ersättning till vårdgivare enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas inte i fråga om ersättning till vårdgivare enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

108 a kap. Sanktionsavgift

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- när sanktionsavgift ska beslutas i 2 §,
 - när sanktionsavgift inte får beslutas i 3–6 §§,
 - sanktionsavgiftens storlek i 7 och 8 §§,
 - beslutande myndighet i 9 §,
 - betalning av sanktionsavgift och åtgärder för verkställighet av beslut i 10 och 11 §§,
 - när en sanktionsavgift faller bort i 12 §,
 - omprövning vid ändrat beslut om återbetalning av ersättning i 13 §,
 - återbetalning av sanktionsavgift i 14 §, och
 - ränta vid återbetalning av sanktionsavgift i 15 §.

När sanktionsavgift ska beslutas

2 § En sanktionsavgift ska beslutas för den som

1. har orsakat att ersättning enligt denna balk har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att lämna en oriktig uppgift eller underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet, och

2. till följd av ett beslut om återbetalning enligt 108 kap. 2 och 5–9 a §§ helt eller delvis ska betala tillbaka ersättningen.

Första stycket gäller dock inte om annat följer av 3–6 §§.

När sanktionsavgift inte får beslutas

3 § En sanktionsavgift får inte beslutas för den som

1. har lämnat den oriktiga uppgiften för ett annat ändamål än att läggas till grund för myndighetens beslut om den ersättning som krävet på återbetalning avser och inte har godkänt att uppgiften används som underlag för beslutet om ersättning,
2. har rättat den oriktiga uppgiften på eget initiativ, eller
3. har fullgjort uppgifts- eller anmälningsskyldigheten i efterhand på eget initiativ.

4 § En sanktionsavgift får inte beslutas om den enskildes uppgiftslämnande eller underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden omfattas av anmälningsskyldighet enligt 6 § bidragsbrottslagen (2007:612) eller en anmälan om brott enligt samma lag. En sanktionsavgift får inte heller beslutas om den enskildes uppgiftslämnande eller underlåtenhet att lämna uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden omfattas av en förundersökning med anledning av misstanke om brott.

Första stycket gäller inte om

- en förundersökning inte inleds med anledning av anmälan,
- förundersökningen läggs ned, eller
- uppgiftslämnandet eller underlåtenheten på annat sätt inte längre är föremål för utredning om brott och inte har prövats slutligt.

5 § En sanktionsavgift får inte beslutas om den enskildes uppgiftslämnande eller underlåtenhet att lämna uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden omfattas av ett väckt åtal, ett utfärdat strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse.

6 § En sanktionsavgift får inte beslutas för den som inte har fått tillfälle att yttra sig i frågan om sådan avgift inom fem år från den dag då uppgiften lämnades eller då uppgifts- eller anmälningsskyldigheten uppkom.

Sanktionsavgiftens storlek

7 § Sanktionsavgiften är 25 procent av det belopp som den enskilde ska betala tillbaka enligt beslutet om återbetalning, men minst 4 procent av prisbasbeloppet för det år då beslutet om avgiften fattas (minimibelopp).

8 § En sanktionsavgift ska sättas ned helt eller delvis om det framstår som oskäligt att avgiften tas ut med fullt belopp. Vid den bedömningen ska det särskilt beaktas om

1. den enskildes oriktiga uppgiftslämnande eller underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet kan antas bero på ålder, hälsa eller liknande förhållanden,
2. avgiftens storlek inte står i rimlig proportion till den enskildes oriktiga uppgiftslämnande eller underlåtenhet, eller
3. en oskäligt lång tid har gått sedan den enskilde fick tillfälle att yttra sig i frågan om påförande av en sanktionsavgift utan att det beror på den enskilde.

Beslutande myndighet

9 § Beslut om sanktionsavgift fattas av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten i de fall det oriktiga uppgiftslämnandet eller underlåtenheten att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet avser ersättning som myndigheten har beslutat.

Bestämmelser om att en åklagare i vissa fall ska föra talan om sanktionsavgift finns i lagen (2026:000) om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott.

Betalning av sanktionsavgift och åtgärder för verkställighet av beslut

10 § En sanktionsavgift ska betalas till Försäkringskassan.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

11 § Försäkringskassan ska sköta handläggningen för att verkställa ett beslut om sanktionsavgift.

När en sanktionsavgift faller bort

12 § En sanktionsavgift faller bort till den del beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft.

Omprövning vid ändrat beslut om återbetalning av ersättning

13 § Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten ska ompröva ett beslut om sanktionsavgift som myndigheten har fattat som första instans, om det beslut om återbetalning som beslutet om sanktionsavgift grundar sig på har upphävts eller ändrats genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft.

Återbetalning av sanktionsavgift

14 § Om en sanktionsavgift har betalats helt eller delvis och beslutet om avgiften har upphävts genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft, ska Försäkringskassan betala tillbaka det inbetalade beloppet till den som beslutet om avgiften avsåg.

Om en sanktionsavgift har betalats helt eller delvis och avgiftens storlek har ändrats genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft, ska Försäkringskassan betala tillbaka det inbetalade belopp som överstiger avgiftens storlek efter ändringen till den som beslutet om avgiften avser.

Ränta vid återbetalning av sanktionsavgift

15 § På en sanktionsavgift som ska betalas tillbaka enligt 14 § ska ränta betalas enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag då avgiften betalades till och med den dag då avgiften betalas tillbaka.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***110 kap.**1 §²

I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområdet i 2 och 3 §§,
- ansökan och anmälan m.m. i 4–12 §§,
- utredning och uppgiftsskyldighet i 13–18 och 20–30 §§,
- uppgiftsskyldighet för andra än parter i 31–35, 37 och 37 a §§,
- bevisupptagning rörande arbetsskada m.m. vid allmän domstol i 38 §,
- undantag från sekretess i 39–42 a §§,
- anmälan om bosättning eller arbete i Sverige i 43–45 §§,
- skyldighet att anmäla ändrade förhållanden i 46–51 §§, *och*
- indragning och nedsättning av ersättning i 52–58 §§.

- skyldighet att anmäla ändrade förhållanden i 46–51 §§,
- indragning och nedsättning av ersättning i 52–58 §§, *och*
- *spärr från rätt till en förmån i 59–62 §§.*

Spärr från rätt till en förmån

59 §

Försäkringskassan respektive Pensionsmyndigheten får besluta att en enskild under en viss tid inte kan få rätt till en förmån enligt denna balk som myndigheten handlägger (spärr). Det gäller under förutsättning att den enskilde, i fråga om ett förhållande som har betydelse för rätten till eller storleken på förmånen, medvetet eller av grov vårdslöshet har

1. lämnat en oriktig uppgift,
2. underlåtit att lämna uppgifter enligt 13 § andra stycket, eller
3. underlåtit att anmäla ändrade förhållanden enligt 46, 47, 49, 50 eller 51 §.

Ett beslut enligt första stycket får inte fattas för inkomstgrundad ålderspension eller efterlevandeskydd i form av premiepension.

Ett beslut enligt första stycket får inte heller fattas om det kan anses vara oskäligt.

² Senaste lydelse 2022:938.

60 §

En spärr ska avse en tid om minst tre månader och högst tre år. Tiden ska bestämmas med hänsyn till allvaret i den regelöverträdelse som beslutet grundas på och konsekvenserna av beslutet för den enskilde. Vid bestämmandet av tiden får det beaktas om den enskilde även tidigare har gjort sig skyldig till en överträdelse av bestämmelserna i denna balk.

61 §

En spärr får inte grundas på

1. en uppgift som den enskilde har lämnat för mer än fem år sedan, eller

2. en uppgifts- eller anmälnings-skyldighet som uppkom för mer än fem år sedan.

62 §

Den handläggande myndigheten får bestämma att ett beslut om spärr inte längre ska gälla, om spärren framstår som uppenbart oskäligen till följd av omständigheter som har inträffat efter det att beslutet fattades.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte i fråga om uppgifter som har lämnats eller uppgifts- eller anmälnings-skyldighet som har uppkommit före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

dels att 4 kap. 9 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 4 kap. 8 c–8 e §§, och närmast före 4 kap. 8 c § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Sanktionsavgift

8 c §

En sanktionsavgift ska beslutas för en vårdgivare som

1. har orsakat att statligt tandvårdsstöd har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att lämna en oriktig uppgift eller inte fullgöra en uppgiftsskyldighet, och

2. till följd av ett beslut om återbetalning enligt 2 § ska betala tillbaka ersättningen.

Beslut om sanktionsavgift enligt denna lag fattas av Försäkringskassan.

Bestämmelser om att en åklagare i vissa fall ska föra talan om sanktionsavgift finns i lagen (2026:000) om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott.

8 d §

Försäkringskassan får räkna av en sanktionsavgift enligt 8 c § första stycket som vårdgivaren ska betala enligt ett beslut som har fått laga kraft från en fordran som vårdgivaren har på ersättning enligt denna lag.

8 e §

I fråga om sanktionsavgift enligt 8 c § första stycket gäller bestämmelserna i 108 a kap. 3–7 §§, 8 § med undantag för 1 och 10–15 §§ socialförsäkringsbalken.

9 §¹

Om inte annat följer av denna lag, gäller i tillämpliga delar följande bestämmelser i socialförsäkringsbalken för ärenden om statligt tandvårdsstöd:

– 107 kap. 9, 10, 12, 17 och 18 §§ om utmätning, preskription och skadestånd m.m.,

– 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första *stycket* om återbetalningsskyldighet och ränta m.m.,

– 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första *och tredje styckena* om återbetalningsskyldighet och ränta m.m.,

– 110 kap. 13 §, 14 § 1 och 2, 31, 31 a, 31 c och 33 §§ och 115 kap. 4 § om uppgiftsskyldighet m.m.,

– 113 kap. 2–17, 19, 20 och 21 §§ om ändring, omprövning och överklagande.

Bestämmelserna i 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första *stycket* socialförsäkringsbalken gäller dock inte i förhållande till vårdgivare.

Bestämmelserna i 108 kap. 2, 11, 15, 16, 19 och 21 §§ samt 22 § första *och tredje styckena* socialförsäkringsbalken gäller dock inte i förhållande till vårdgivare.

Försäkringskassans beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. De nya bestämmelserna tillämpas inte i fråga om uppgifter som har lämnats eller uppgiftsskyldighet som har uppkommit före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2025:940.

3 Förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612)

Härigenom föreskrivs i fråga om bidragsbrottslagen (2007:612)

dels att 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Myndigheter som anges i 1 § samt kommuner och arbetslöshetskassor ska göra anmälan till Polismyndigheten om det kan misstänkas att brott enligt denna lag har begåtts.

Om en administrativ sanktionsavgift kan påföras samma person för samma gärning som misstanken avser gäller anmälningsskyldigheten i första stycket endast om det kan misstänkas att brott enligt 3 § har begåtts eller om det finns särskilda skäl.

6 a §

Åklagaren får inte väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller besluta om åtalsunderlåtelse i fråga om ett oriktigt uppgiftslämnande eller en underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden, om uppgiftslämnandet eller underlåtenheten har legat till grund för ett beslut om administrativ sanktionsavgift för samma person som åklagarens åtgärd skulle avse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Senaste lydelse 2019:652.

4 Förslag till lag om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller om ett lämnande av en oriktig uppgift eller en underlåtenhet att fullgöra en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden kan utgöra grund för såväl beslut om sanktionsavgift som åtal för brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612) för samma person.

2 § I lagen finns bestämmelser om förfarandet när en fråga om sanktionsavgift prövas i samma rättegång som ett åtal för brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

Yrkande om sanktionsavgift

3 § När åklagaren väcker åtal för brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612) ska åklagaren, om det inte är uppenbart obehövt, samtidigt framställa ett yrkande om sanktionsavgift om de omständigheter som omfattas av åtalet kan utgöra grund för en sådan avgift och den enskilde till följd av ett beslut om återbetalning ska betala tillbaka ersättning.

Ett yrkande om sanktionsavgift enligt första stycket får prövas av rätten endast om åtalet ogillas eller läggs ned och målet därför skrivs av i den delen.

4 § När åklagaren framställer ett yrkande om sanktionsavgift ska åklagaren i stämningsansökan uppge

1. den sanktionsavgift som yrkas,
2. de bestämmelser som är tillämpliga när det gäller sanktionsavgiften,
3. de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet, och
4. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Förfarandet

5 § Frågan om sanktionsavgift ska handläggas i samma rättegång som åtalet för brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612) och avgöras genom dom.

Om åklagaren åberopar en ny omständighet till stöd för åtalet, får den omständigheten också åberopas till stöd för yrkandet om sanktionsavgift.

6 § I fråga om utredningen och förfarandet gäller det som är föreskrivet för det brottmål som frågan om sanktionsavgift har samband med. Tvångsmedel enligt 24, 25, 27 och 28 kap. rättegångsbalken får dock inte användas.

7 § Vid en underrättelse enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken ska den misstänkte också underrättas om att en sanktionsavgift kan komma att beslutas och om grunderna för det.

8 § När en fråga om sanktionsavgift enligt denna lag ska prövas och vid verkställighet av en dom om sådan avgift, ska följande bestämmelser tillämpas:

1. när det gäller sanktionsavgift i fråga om förmåner enligt socialförsäkringsbalken: 108 a kap. 2 § första stycket, 3, 7, 8, 10–12, 14 och 15 §§ samma balk, och

2. när det gäller sanktionsavgift i fråga om statligt tandvårdsstöd: 4 kap. 8 c § första stycket lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd och hänvisningarna i 4 kap. 8 e § första stycket samma lag till de bestämmelser i socialförsäkringsbalken som anges i 1.

Vid tillämpningen av bestämmelserna som anges i första stycket avses med beslut om sanktionsavgift allmän domstols dom om sådan avgift.

9 § En sanktionsavgift får inte dömas ut om den misstänkte inte har fått ta del av åklagarens yrkande om sanktionsavgift inom fem år från den dag då uppgiften lämnades eller anmälningsskyldigheten uppkom.

Offentlig försvarare

10 § Den som har rätt till offentlig försvarare för brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612) har rätt till offentlig försvarare också i den fråga om sanktionsavgift som har samband med brottmålet. Om endast frågan om sanktionsavgift överklagas till högre rätt kvarstår inte rätten till offentlig försvarare.

Rättegångskostnader

11 § I fråga om rättegångskostnader ska 31 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Överklagande

12 § I fråga om överklagande ska rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande i brottmål tillämpas.

Prövningstillstånd krävs i hovrätten om endast frågan om sanktionsavgift överklagas dit.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.